

Leerlingvolgsysteem bewegen en spelen

Over observeren, registreren en extra zorg

Wim van Gelder jr.
Hans Stroes

Met medewerking van
Erik Boot
Henk Schweitzer

Vereenvoudigd overzichtsformulier 8 vaardigheden

Van naam: Beoord.: Gebortedatum:

Wim van Gelder

- Docent Hogeschool INHolland
- Scholings- en adviesbureau 'van Gelder in beweging'
- Auteur van
  - Basislessen bewegingsonderwijs
  - Leerlingvolgsysteem Bewegen en spelen
  - Zorg voor beweging
- Websites
  - www.in-beweging.net
  - www.basislessen.nl
  - www.bewegingsonderwijsonline.nl

Korte presentatie Leerlingvolgsysteem 'bewegen en spelen' (LVS)

1. Achtergrond & uitgangspunten
2. Hoe werkt het LVS?
3. Mogelijkheden van de gegevens
4. Onderzoek achter LVS

1. Achtergrond & uitgangspunten

Kinderen bewegen en spelen (eindeloos) in voor hen uitdagende situaties

Wat bepaalt of een kind eindeloos beweegt of speelt in een situatie?

- zijn mogelijkheden (vaardigheid)
- zijn interesse/motivatie
- de mate waarin een bewegingssituatie aantrekkelijk en haalbaar is voor hem/haar
- de mogelijkheden en de mening van andere kinderen

Dit leerlingvolgsysteem is een instrument om een beeld te krijgen van de mogelijkheden van een kind. We hebben binnen het leerlingvolgsysteem de volgende aspecten beschreven:

- **Motorische vaardigheid**
- Spelinzicht
- Gedrag in spel- en beweegsituaties

Uitgangspunt 1

- Kennis van de beginsituatie van kinderen is een belangrijke voorwaarde om tot een goede (adaptieve) les te komen.
- Kennis van de **motorische vaardigheid** van een kind vormt hierin een belangrijk onderdeel.

Uitgangspunt 2

- Observeren en registreren moet weinig tijd in beslag nemen
- We gaan uit van gemiddeld 5 minuten per kind
- *15 jaar geleden gestart met 16 verschillende bewegingssituaties. Binnen de meeste onderwijssituaties vormde de observatie- en registratietijd een veel te groot struikelblok om tot invoering te komen.*
- *Uiteindelijk zijn de observatie teruggebracht tot het observeren en registreren van 4 vaardigheden (vaardigheidslijnen) en het in kaart brengen van 4 angsten.*

Uitgangspunt 3

- De 4 te observeren vaardigheden moeten zeer voorspellend zijn m.b.t. de gehele vaardigheid van een kind. M.a.w. er is sprake van transfer

2.

Hoe werkt het LVS?

4 vaardigheden en 4 angsten

■ Stilstaan	■ Hoogte
■ Springen – Kracht	■ De bal
■ Springen – Coördinatie	■ Over de kop
■ Stuiten	■ Ander kinderen

Vaardigheidslijnen van - niveau –I t/m X - 2 t/m 13 jaar

- Waarom –I
- Waarom vanaf 2 jaar
- Ouder dan 13 jaar?

Een voorbeeld

- Dynamisch evenwicht wordt gemeten middels de vaardigheid Springen – Kracht. Vanaf niveau II betreft dat de vaardigheid Hinken/Hinkelen.
- De criteria zijn beschreven in de handleiding (boek)
- De belangrijkste criteria staan op het Groepformulier Springen - Kracht

Groepformulier Springen - Kracht

Springen - kracht		Groepsformulier 2								
Observatiedata (gebruik verschillende kleuren!)		9 september 2006	Leerkracht(en) O.b. Servator							
		8 februari 2006	Groep Groep 8							
Vaardigheidsniveau		Let op:								
-I	stapt van een verhoging van 20 cm	Hinkelen is een 'kaatsende' beweging. Het contact met de grond is kort. Hoe langer het contact duurt hoe zwaarder het hinkelen eruit ziet. Bij stilstaan na elke sprong is er geen sprake van hinkelen!								
0	springt (met twee benen tegelijk van bank) en blijft staan	Bij hinkelen over 9 meter (vanaf niveau III): - starten uit stilstand voor de lijn, - telling: het aantal voetcontacten tussen de lijnen wordt geteld. - als het laatste voetcontact op de lijn is, telt deze wel mee.								
I	hinkelt 3 x	Elk kind doet twee pogingen, waarbij de beste poging telt.								
II	hinkelt 10 x									
III	hinkelt 10 x op het andere been									
IV	Sterkste been 'Andere' been 11 hinkels 12 hinkels									
VI	9 hinkels 10 hinkels									
VIII	7 hinkels 8 hinkels									
X	6 hinkels 7 hinkels (voor meisjes en kleinere jongens)									
X	5 hinkels 6 hinkels									
80% van de kinderen beheerst deze vaardigheden op de leeftijd van respectievelijk 2,0, 3,0, 4,0, 5,0, 6,0, 7,0, 9,0, 11,0 en 13,0 jaar										
Namen	-I	0	I	II	III	IV	VI	VIII	X	Opmerkingen (noteer de aantallen)
Huib T.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7 x met linkerveen 9 keer met rechts
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Vaardigheidsniveaus

-I	stapt van een verhoging van 20 cm
0	springt (met twee benen tegelijk van bank) en blijft staan
I	hinkelt 3 x
II	hinkelt 10 x
III	hinkelt 10 x op het andere been
IV	Sterkste been 'Andere' been 11 hinkels 12 hinkels
VI	9 hinkels 10 hinkels
VIII	7 hinkels 8 hinkels
X	6 hinkels 7 hinkels (voor meisjes en kleinere jongens)
X	5 hinkels 6 hinkels
80% van de kinderen beheerst deze vaardigheden op de leeftijd van respectievelijk 2,0, 3,0, 4,0, 5,0, 6,0, 7,0, 9,0, 11,0 en 13,0 jaar	

Criteria

Hinkelen is een 'kaatsende' beweging. Het contact met de grond is kort. Hoe langer het contact duurt hoe zwaarder het hinkelen eruit ziet. Bij stilstaan na elke sprong is er geen sprake van hinkelen!

Bij hinkelen over 9 meter (vanaf niveau III):

- starten uit stilstand voor de lijn;
- telling: het aantal voetcontacten tussen de lijnen wordt geteld.
- als het laatste voetcontact op de lijn is, telt deze wel mee.

Elk kind doet twee pogingen, waarbij de beste poging telt.

3. Mogelijkheden van de gegevens

Mogelijkheden in de lessen bewegingsonderwijs

- Een haalbaar startniveau arrangeren
- Rekening houden met groepsindeling
– *Vaardigheidshomogeen of -heterogeen*

Voorbeeld

- We meten 'Springen – Kracht' (hinkelen) omdat deze vaardigheid grote transfer laat zien met een groot aantal leerlijnen (zie hiernaast)

	Stilstaan	Springen - Kracht
1. Balanceren	+	0
2. Klimmen		+
3. Zwaaien	+	++ behalve schommelen
4. Over de kop gaan Koprol Duikelen		0 ++
5. Springen & rollen verhoogd		++ +
6. Hardlopen		++
7. Mikken		
8. Jongleren	+	
9. Doelspelen	+	++
10. Tikspelen	+	++
11. Stoeispelen	+	+
12. Bewegen op muziek	+	+

Een kind dat 19 (li) en 11 (re) hinkels nodig heeft om 9 meter te overbruggen:

- Is bij activiteiten waarin snelheid, wendbaarheid of kracht een rol spelen (veel) minder vaardig dan een klasgenoot die 6 keer hinkelt om 9 meter te overbruggen
- Als deze kinderen (in een heterogene groep) een tikspel spelen zijn de kansen op succes zeer uiteenlopend

Koppeling van niveaus LVS aan niveaus in methodes

- van het Basisdocument (verschillende situatie en niveaubeschrijvingen voor groep 3&4, 5 & 6, 7&8)
- Basislessen Bewegingsonderwijs (2009)
- Bewegen samen regelen (geen niveaubeschrijvingen)
- Planmatig bewegingsonderwijs (Eigen LVS)
- LIBO (geen niveaubeschrijvingen)

Niveaus radslag

- Het kind kan niet in ligsteun blijven staan. Deze situatie is ongeschikt voor dit kind. Laat het kind in een ander vak meedoen.

Het kind maakt een:

- Radslag over een bank
- Radslag over de kastkop.
- Radslag op een cirkel.
- Radslag over een mat.
- Radslag over de breedte van een bank met daarop een grote pylon.
- Radslag op de lange mat uit stand (zonder aanloop).
- Radslag op de lange mat met een aanloop.
- Radslag op de gele lijn of het middelste deel van de lange mat (handen en voeten op één rechte lijn).
- 2 radslagen achterelkaar.
- Radslag met de buikzijde langs de rechtopstaande dikke mat.
- Arabier.
- Radslag gevolgd door een arabier.

Voorbeeld 1 radslag

Koppeling aan scores Springen – Kracht

LVS

-I & 0
I & II
III – IV
VI en hoger

Basislessen

situatie is ongeschikt
niveau a – d
niveau a – f
niveau a – l

Voorbeeld 2 Loper in een tikspel

LVS: Niveaus Springen – Kracht van kinderen uit verschillende groepen (3 t/m 6)

Rood minst vaardige bewegers

Blauw gemiddeld vaardigen

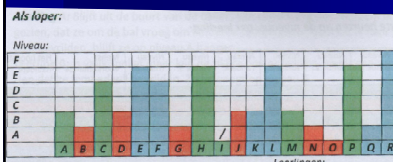
Groen vaardigen

: Niveau III

: Niveau IV

: Niveau VI

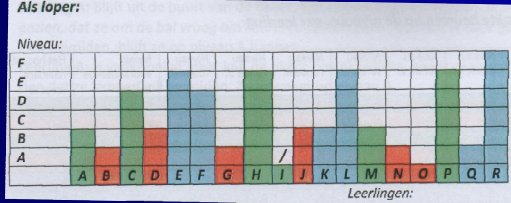
Op de verticale as staan de niveaus van deelname in tikspel volgens de niveauindeling in Basislessen

Voorbeeld 2 Loper in een tikspel

Rood minst vaardige bewegens LVS Niveau III BB Niveau A en B
Blauw gemiddeld vaardigen LVS Niveau IV BB Niveau A t/m F
Groen vaardigen LVS Niveau VI BB Niveau B t/m E

Als loper:

Wat kun je nog meer met de gegevens van het LVS?

- Signaleren van probleemsituatie
  - aanzet tot extra zorg (MRT)
- In gang zetten van een verwijzing
- Gegevens overdragen naar volgende groep/collega (BO - VO!)
- Hulpmiddel bij effectmetingen van
  - bewegingsonderwijs
  - interventies (MRT/ Club extra)

4.

Onderzoek achter het LVS

Waarop zijn de 80% gegevens gebaseerd

- Een aantal gegevens is ontleend aan bestaand onderzoek. M.n. Oseretsky en ABC (van Wiegersma)
- Er is een eigen praktijkonderzoek gedaan om normeringen en signaleringspercentages vast te stellen

Overzicht van de gegevens m.b.t. Springen -Kracht

Springen – Kracht					
Leeftijd		Percentage jongens	Aantal jongens (number)	Percentage meisjes	Aantal meisjes (number)
4	4.0	71,4	7	73,3	15
	4.4	80,0	5	71,4	7
	4.8	80,0	5	100	4
5	5.0	80,0	10	0,0	1
	5.4	84,6	13	91,3	23
	5.8	76,9	13	100	11
6	6.0	57,9	19	93,3	30
	6.7	77,8	18	84,2	19
7		64,1	39	66,7	30
8*		76,5	17	85,3	34

Voor 9 – 15 jarigen + totaal aantal geobserveerde jongens en meisjes

9	80,0	15	90,9	11
10*	26,3	19	78,3	23
11	85,7	28	78,3	23
12*	60,0	10	83,3	12
13	80,0	10	22,2	9
14	43,8	16	60,0	10
15	88,9	9	75,0	4
Totaal aantal geobserveerde		256 ♂		264 ♀

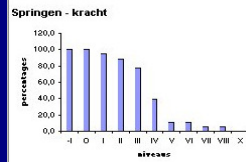
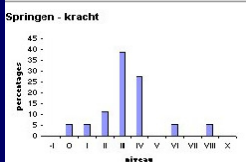
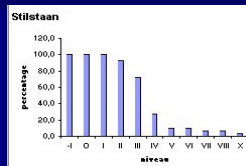
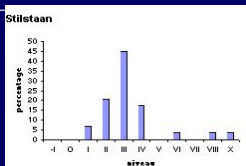
Tabel 11.7 Overzicht van het percentage kinderen dat de voor zijn leeftijd geformuleerde vaardigheid beheerst

De leeftijden met een sterretje hebben nog een jaar te gaan om de norm te halen. Voor 8, 10 en 12 jaar zijn geen vaardigheden geformuleerd!

Jongens 6,6 - 6,11 jaar

Totaalscores per niveau

Totaalscores gecumuleerd

Vaardigheidsontwikkeling

Grafieken

Naam: Gym van Gelder

Eerste meting: 07-07-1995

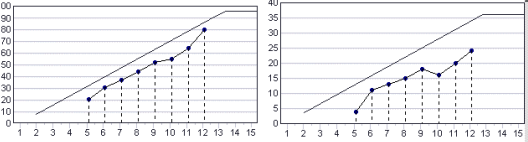
Geboortedatum: 02-06-1990

Laatste meting: 07-07-2002

N.B. De grafieken zijn alleen betrouwbaar als alle vaardigheden gescoord zijn.

Motorische vaardigheid (algemeen)

Evenwicht

Betrouwbaarheid

- Test-hertest
- Meting door verschillende personen
- Er zijn meer observaties noodzakelijk voor nauwkeuriger bepaling van de (signalerings) percentages

Validiteit

- Meten wat we willen meten?
- Signaleren van zorgleerlingen (blijft gekoppeld aan de lastvraag!)
- Meten van de ontwikkeling van kinderen op gebied van spelen en bewegen
  - aantonen/in kaart brengen van de transfer tussen de registraties van een beperkt aantal eenvoudig observeerbare vaardigheden (LVS) en de deelname in bijvoorbeeld lessen bewegingsonderwijs/schoolplein

Voorbeeld

- Groep 5 gaat (hurkwend-) springen over een kast: welke kasthoogte zet de leerkracht neer in deze groep? Niet te hoog en niet te laag! Maar hoe hoog is dat?
- En mogelijk ook: hoe verdeel ik de kinderen met verschillende motorische vaardigheden over de groepen (heterogeen of homogeen).

Als knikkeren, nog niet lukt, zoals de andere kinderen het spelen.

Voorbeeld

- We meten 'Springen – Kracht' (hinkelen) omdat deze vaardigheid grote transfer laat zien met een groot aantal leerlijnen (zie hiernaast)

	Stilstaan	Springen - Kracht
1. Balanceren	+	0
2. Klimmen		+
3. Zwaaien	+	++ behalve schommelen
4. Over de kop gaan Koprol Duikelen		0 +
5. Springen & rollen verhoogd		++ +
6. Hardlopen		++
7. Mikken		
8. Jongleren	+	
9. Doelspelen	+	++
10. Tikspelen	+	++
11. Stoeispelen	+	+
12. Bewegen op muziek	+	+